

26 april 2023

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

Nationale namen voor bepaalde type kwalificaties

Voorstellen? Uw mening telt!

Met een formeel verankerd NLQF, als raamwerk voor formele en non-formele scholingskwalificaties, kan nu ook worden bekeken of het interessant is om - naast wettelijk vastgelegde namen in het formele onderwijs (en graden) - na te gaan of 'soortnamen' en 'type kwalificaties' binnen het non-formele en specifieke vormen van formeel onderwijs een duidelijke meerwaarde voor lerenden en werkgevers hebben. U kunt uw voorstellen doorspelen... en die nemen we dan mee...

Het is interessant om als land een raamwerk te hebben, voor kwalificaties die er binnen dat land zijn met betrekking tot het onderwijs. Hier is het dus het NLQF. Hoewel zo'n raamwerk vanaf het ontstaan ervan is bedoeld als instrument voor het helpen bij het opzetten van leerwegen rond het 'levenlang ontwikkelen', hebben vrijwel alle landen bij de invoering van een NQF eerst de inschaling van de bestaande formele opleidingen en kwalificaties als uitgangspunt genomen. Logisch, want de door de overheid in de hand te houden opleidingen moeten duidelijk onderscheidend van elkaar een plek in het raamwerk hebben. In Nederland is dat ook gelukt maar wel met een 'truc' door het vwo op 4+ te zetten, een niveau dat nergens anders is te vinden¹.

Vervolgens kwam in veel landen de vraag naar boven: Willen we de cycli (graden) in het hoger onderwijs eraan koppelen en zo niet, levert het de benodigde ruimte op voor het inschalen van non-formele kwalificaties? Veel instellingen voor hoger onderwijs in die landen hebben zich met succes verzet tegen het hebben van 'nummers' om te voorkomen dat lerenden en werkgevers alles over een kam scheren en graden en niveaus door elkaar halen. Nederland stelde die vraag niet eens aan alle betrokkenen en deed beide, dus gewoon formele en non-formele opleidingen en kwalificaties laten koppelen aan het NLQF, automatisch resp. op verzoek van de aanbieder.

Er zijn derhalve nu landen die wel de formele opleidingen tot en met 4 in het NQF-register hebben staan, de hoger onderwijsopleidingen zonder nummer in een apart overzicht vermelden, de ruimte bieden aan aanbieders van non-formele opleidingen om te worden ingeschaald en – we gaan er verder op in – formele opleidingen buiten het hoger onderwijs op 5 en hoger een plek te geven.

Maar dan zijn er weer compromissen. Zo heeft Oostenrijk formeel gesteld dat non-formele kwalificaties alleen maar tot en met niveau 6 aan het raamwerk mogen worden gekoppeld. Het verzorgen van een non-formele opleiding op niveau 7 wordt onder geen enkele voorwaarde mogelijk gemaakt. Kennelijk wil men de eigen Masters toch op een of andere wijze in bescherming nemen. In Zwitserland is een gulden middenweg gekozen en mogen er buiten het hoger onderwijs formele opleidingen op 5 en 6 zijn, met de afspraak dat de bezitters van een diploma zijdelings bij een bachelor kunnen gaan instromen. Weer andere landen weigeren nog steeds het inschalen van non-formele kwalificaties, mede omdat de overheid er geen greep op kan uitoefenen. Ze laten het allemaal maar gewoon aan 'de private markt' over en aan 'afnemers' om te laten bepalen wat goed of slecht is.

Het laat zien dat er werk aan de winkel is bij een goede aanpak bij het EQF-gebruik en het internationaal profiteren van een nationale inschaling door een National Coordination Point (NCP).

¹ Men had ook voor negen (9) niveaus kunnen kiezen bij de inrichting van het NLQF. Maar dan zouden we niet in de pas lopen met de acht niveaus van het EQF. Het vwo had gewoon op 4 kunnen worden gezet, mede omdat de rechten van een kwalificatie niet zijn te ontlenen aan het niveau maar aan de mogelijkheden die in de formele wetgeving staan vermeld. Het blijft een opmerkelijke constructie, met een plus-niveau.

Tertiair = voor 5 en hoger... en dan wat er allemaal is naast het 'hoger onderwijs'

We willen dus graag van onze lezers weten wat ze vinden van het gebruik van nationale (en wellicht ook internationale) namen voor bepaalde type opleidingen. Voor het hoger onderwijs hebben we de namen (en graden) Ad, Bachelor, Master en PhD (Doctor). Daarmee is het voor het hbo en wo al geregeld, zonder verdere discussies².

Maar er is meer in het tertiaire gebied voor onderwijs en scholing te vinden. Met dat gebied bedoelen we het geheel aan kwalificaties waartoe sowieso alles in het hoger onderwijs behoort, met daarnaast van alles dat via specifieke procedures aan de niveaus 5 en hoger is verbonden. Er zijn daarbij – op basis van de meest eenvoudige indeling – de volgende sectoren aan te treffen naast dat hoger onderwijs:

- Opleidingen op niveau 5 en hoger, als formeel te zien, op basis van de betrokkenheid van de overheid;
- Kwalificaties op niveau 5 en hoger, te beschouwen als non-formeel, gekoppeld aan een NQF (en dus ook het EQF), maar dan wel zonder een wettelijke betrokkenheid van de overheid.

Twoe sectoren naast het hoger onderwijs

Laten we die sectoren maar eens gaan langslopen.

1. 5 en hoger, formeel, geen HO:

In Nederland kennen we op 5 en hoger geen formele opleidingen naast het hoger onderwijs. Het mbo stopt bij 4, net als het havo en het vwo, maar de laatste met een 'plusje'.

Er zijn andere landen die deze formele opleidingen wel kennen. In veel gevallen komt dat mede vanwege het ontbreken van de Short Cycle Higher Education, onze Ad-opleiding dus. Op bepaalde redenen wordt het gat op niveau 5 parallel aan het hoger onderwijs onder regie van de overheid ingevuld, bijvoorbeeld met het oog op het inrichten van doorlopende leerwegen.

2. 5 en hoger, non-formeel, geen HO:

In Nederland zijn dit de kwalificaties die door het NCP worden ingeschaald in het NLQF en in het register ervan worden opgenomen. Daarnaast zijn er nog heel veel opleidingen, programma's, cursussen e.d. die een dergelijke inschaling niet kennen. Die trachten hun status en ook het mogelijke niveau te ontlenen aan andere bronnen, zoals functiehuizen, loopbaanladders van beroepsverenigingen of door te werken met een vergelijking met formele opleidingen. In allerlei andere landen is dit dus (nog steeds) niet mogelijk via een NQF en is het bijzonder lastig om de waarde ervan in te schatten, zowel nationaal als internationaal.

Wat is er binnen de sector '5 en hoger, formeel en geen HO' mogelijk en hoe zit het dan...

Het gaat bij die sector om situaties die eigenlijk toch wel in elk land op een geheel eigen wijze worden aangepakt en ingevuld. Het is vooral een kwestie van het maken van politieke keuzes, kijkend naar wat goed is voor het stelsel als geheel en voor de vormgeving van doorlopende leerlijnen. Maar zoals vaak, het is ook tevens rekening houden met bestaande belangen, in dit geval toch ook wel van instellingen voor het hoger onderwijs. Die willen niet altijd een parallelle sector die eveneens heel veel kansen biedt aan jongeren en ouderen, in allerlei situaties.

We geven hier een paar van de situaties die concreet bestaan binnen Europa en andere landen die eveneens binnen het Bolognaproces mee-timmeren aan het vormgeven van de European Higher Education Area:

1. Er worden formele opleidingen aangeboden op 5 en ook hoger die voortbouwen op hetgeen in het land als VET-sector wordt gezien – dus in het verlengde van Vocational Education and Training, ons mbo. Deze worden dus ook verzorgd door de betreffende VET-Colleges, vergelijkbaar met onze mbo-instellingen, om de positie ervan te schetsen.

In deze situatie kunnen er weer twee scenario's zijn:

- Er is geen Short Cycle HE, dus deze verlengde mbo-opleiding op niveau 5 is als het ware een kwalificatie met een bepaalde status en positie binnen de betrokken VET-Colleges;
- Er is tevens binnen het hoger onderwijs de Short Cycle zodat er twee opleidingen naast elkaar bestaan op niveau 5 en die allebei hun eigen formele status hebben.

---

² Het heeft nog wel gespeeld bij de invoering van de Associate degree nl. zonder 'degree' of gewoon een andere naam voor deze graad bedenken. Weerstand vanuit het hbo – vooral op landelijk niveau - was er ook, maar dan tegen de Ad als nieuwe opleiding op zich. Omdat iedereen in de tussentijd aan de naam Ad gewend was geraakt, besloot OCW geen andere naam te gaan gebruiken.

2. Er worden formele opleidingen op niveau 5 (en mogelijk ook hoger) aangeboden, maar deze zijn op zichzelf staand. Ze hebben hun eigen status en procedures die daarbij behoren. Ze worden aangeboden door specifieke instellingen (Colleges of Institutes), los van de instellingen voor hoger onderwijs (hogescholen/universiteiten) en VET-instellingen tot en met niveau 4. Het ligt hierbij voor de hand dat hiernaast geen Short Cycle bij hoger onderwijsinstellingen bestaat en ook geen VET op niveau 5. Uiteraard kunnen die instellingen voor HE en VET relaties hebben met deze eigenstandige aanbieders voor niveau 5 en mogelijk ook 6. De positie van dit soort 'stand-along' formele opleidingen is nu nog vaak onduidelijk. In een land kan de overheid hierbij betrokken zijn, om het formele karakter te benadrukken. Maar als er geen duidelijke connectie is met de harde criteria die gelden voor het hoger onderwijs (binnen het Bolognaproces) dan wel voor de VET-sector, is niet altijd vast te stellen wat de concrete status is. Het kan best zijn dat de opleidingen aan een NQF en dus het EQF te linken zijn, maar er zijn ook constructies in 'lastige landen' waarbij de aanbieders als het ware meeliften op een van beide andere sectoren. Dat vraagt nadrukkelijk om veel meer helderheid, ook als het gaat om de rol van en overheid en een ministerie. Hopelijk komt die er op niet al te lange termijn om bijvoorbeeld uitwisseling van studenten zinvol en transparant te laten zijn.

Maar het belangrijkste hierbij is dat voor al deze situaties en onderliggende kwalificaties niet zoiets is als het Bolognaproces. Het zou eigenlijk moeten en ook best kunnen, denken experts.

Wat is er binnen de sector '5 en hoger, non-formeel en geen HO' mogelijk, hoe zit het dan...

In principe zou je kunnen stellen dat alles wat niet onder het begrip 'formeel' valt, als non-formeel mag worden gezien. Maar ja, dan heb je te maken met ontzettend veel kwalificaties waarbij het lastig wordt om het kaf van het koren te scheiden – als men dat binnen een land al zou willen.

Het kan zo zijn dat iedereen die ergens een bewijs heeft verworven van het hebben gevolgd van een bepaald scholingstraject, mag aankloppen bij een aanbieder van formele opleidingen, in de hoop en verwachting dat er vrijstellingen zijn te verdienen. Ook vaak wordt aan 'verkorting' gedacht. Dat leidt aldus tot een vorm van EVC en het doorlopen van een procedure tot het omzetten van de verworven leeruitkomsten in het niet meer hoeven te doen van (delen van) eenheden waarbinnen die leeruitkomsten voorkomen. Bekend is dat dit een lastig en kostbaar traject kan zijn...

Interessanter wordt het als een non-formele kwalificatie is gekoppeld aan het NQF. Daarmee ligt in ieder geval het niveau vast. Iemand die zich meldt met een certificaat op 5 zal in ieder geval gehoor krijgen bij een aanbieder van opleidingen op niveau 5 en vaak ook 6. Met een verklaring op niveau 3 hoeft die persoon in het algemeen niet aan te komen. Deze benadering is zeker relevant voor het volwassenenonderwijs ('adult learning'), in landen waarbij niet keihard wordt gefocust op het meteen gaan doen van een volledige formele opleiding.

Maar dan is de vraag of het hebben van een algemene, nationale en mogelijk internationale naam voor zo'n non-formele kwalificatie, gekoppeld aan een bepaald type, met een duidelijke borging rond een vorm van kwaliteitsborging en andere zaken die bij formeel ook spelen, een gewenste en bruikbare aanvulling is op het linken aan een niveau. Interessante voorbeelden zijn het Higher National Certificate en het Higher National Diploma dat wereldwijd door een uitgeverij met een eigen scholingsafdeling in de markt wordt gezet. In diverse landen wordt dit 'stempel' met veel enthousiasme door instellingen omarmd. Maar er zijn er veel meer voorbeelden te geven.

Er is dus evenwel ook hierbij geen sprake van zoiets als het Bolognaproces voor deze non-formele kwalificaties. Maar of dat nodig is, is een lastige vraag om te beantwoorden, net zoals die vraag opduikt bij het verder invoeren van microcredentials... Zitten de doelgroepen daarop te wachten?

Namen

Ja, dus als het interessant, van belang en bijdragend aan de transparantie is om met nationale en ook internationale soortnamen en begrippen te komen, waarom zou 'men' het dan niet doen? Natuurlijk spelen er allerlei belangen mee, om bijvoorbeeld te weten wie dan de controle over dit alles heeft en wie vervolgens een bepaalde naam voor een type opleidingen mag gebruiken.

Tevens zullen internationale namen niet altijd in een land worden omarmd, mede omdat ze vallen onder de Engelse taal, zoals gebruikelijk. Ook de vertaling van de internationale naam naar een begrip in de nationale context kan dubieus zijn, maar omgekeerd is dat vaker het geval. Wie controleert of de nationale insteek met een bepaalde naam past bij wat internationaal is geregeld?

In het Bolognaproces is men daarbij heel ver gevorderd. Er zijn de graden en afspraken over namen voor hoger onderwijsinstellingen. Nog niet voor de Associate degree, maar we hebben er vertrouwen in dat dit een internationale naam voor de Short Cycle gaat worden.

Hier geven we een paar voorbeelden van namen als het gaat om de *type* kwalificaties en opleidingen en dus niet van namen die aanbieders met elkaar hebben afgesproken. We gaan ook niet in op benamingen die behoren bij allerlei aanbieders zoals hier in ons land de hogescholen en universiteiten en in de internationale context veel gebruikte namen zoals University of Applied Sciences en University College. De bundeling van Ad-opleidingen geven wij veelal hier in Nederland een soortnaam mee: Professional Associate College, maar ja, in Engeland kan het weer een Further Education College zijn en elders een Community College. Dus maar even laten rusten.

Internationaal

Voor formele opleidingen die voortbouwen op de VET-sector, naast het hoger onderwijs	<ul style="list-style-type: none"> • Higher Vocational Education and Training (Higher VET) • Higher Vocational-Professional Education (Higher VPE) • Higher Certificate (niveau tussen 4 en 5) • Higher Diploma (niveau 5)
Voor formele opleidingen die stand-alone op 5 en/of hoger worden aangeboden, naast het hoger onderwijs	<ul style="list-style-type: none"> • Higher Vocational Education (HVE) • Short Cycle Tertiary Education (niveau 5) • Higher National Apprenticeship
Voor non-formele kwalificaties	<ul style="list-style-type: none"> • Higher National Certificate (niveau tussen 4 en 5) • Higher National Diploma (niveau 5) • Short Higher Education (niveau 5)

Nationaal (Nederland dus)

Voor formele opleidingen die voortbouwen op de VET-sector, naast hoger onderwijs	Kennen we niet in Nederland
Voor formele opleidingen die stand-alone op 5 en/of hoger worden aangeboden, naast het hoger onderwijs	Kennen we niet in Nederland
Voor non-formele kwalificaties, sterk gericht op de arbeidsmarkt, praktisch vormgegeven, lijkend op bedrijfsopleidingen	<ul style="list-style-type: none"> • Hoger Bedrijfsdiploma (niveau 5) • Kort-hbo (niveau 5) • Post-mbo (niveau 4 tot 5)

Uitdaging: uw voorstellen...

Het laat zien dat we in ons land best een geordend systeem hebben, formeel zonder meer. Maar er is ook in de non-formele hoek geen sprake van het bundelen van kwalificaties onder een landelijk bekende naam – los van de aanbieder met een eigen status en een bepaalde ‘merknaam’. Dat zou een type moeten zijn waarvan in meerdere sectoren opleidingen te vinden zijn, op basis van specifieke criteria die, zoals al gezegd, aanvullend zijn op het bepalen van het niveau. Er kunnen allerlei kenmerken zijn, het hebben van rechten op doorstroom naar een opleiding op een hoger niveau en het integreren van duidelijke voorwaarden en eisen die aan de functies worden gesteld, allemaal als zodanig terugkomend in die opleiding.

Goed, we gaan u uitdagen. We zouden graag van u willen weten, als mogelijke expert op dit vlak, welke ‘soortnamen’ volgens u het beste kunnen worden gebruikt, ons allemaal realiserend dat naast het hoger onderwijs allerlei ontwikkelingen gaande zijn. Denk aan de ‘microcredentials’, maar we hebben het hier over scholingstrajecten op niveau 5 en vaak ook richting niveau 6.

We geven hier een tabel met de bedoelde kwalificaties en opleidingen, en aan u om in de rechterkolom met een mooie, relevante naam voor het type opleidingen te komen.

Omschrijving soort opleidingen	Uw voorstel voor een type-naam
Internationale naam die past bij formele opleidingen die voortbouwen op de VET-sector	
Internationale naam die past bij formele opleidingen die stand-alone worden aangeboden op 5 (en 6) naast het hoger onderwijs	
Nationale naam voor non-formele kwalificaties die gekoppeld zijn aan niveau 5, als een type dat breed kan worden gepositioneerd	

Inzenden kan tot en met 5 mei. Dan komen we er later uiteraard op terug. We zijn benieuwd.